

Қазақ әдебиетінің классигі Тахауи Ахтановтың 100 жылдығына арналған
«ТАХАУИ АХТАНОВТЫҢ КӨРКЕМДІК ӘЛЕМІ»
атты халықаралық конференцияның
МАТЕРИАЛДАРЫ

4. «Қытай қазақтары поэзиясындағы ұлттық идея». Филология ғылымының кандидаты ғылыми дәрежесін алу үшін дайындалған диссертация, Алматы, 1999 ж.;
5. Жақсылық Сәмитұлының 75 жылдығына арналған "Қазіргі қазақ прозасының өзекті мәселелері" атты ғылыми-тәжірибелік конференцияның мақалалары [Мәтін] / ; [ред. Ж. Қажымұрат] ; ҚР Жазушылар одағы басқармасы ; "Ер Жәнібек" халықаралық қоры... – Алматы : [б. и.], 2015. - 133, [2] б. "Отандастар" қауымдастығы ;
6. Мұхтар Шоқан «Тәуелсіздік жемісі», Алматы, 2011 ж.;
7. Еуразия гуманитарлық университетінің Хабаршысы, Астана 2016 ж. №1
8. <https://www.samituly.kz/талапбек-тынысбекұлы-текті-де-кекті-ү>

*Исабекова Жұлдыз Абайалиевна,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің докторанты
Сейсенбиева Элеонора Сарсеналиевна,
PhD, Әл-Фараби атындағы Қазақ
ұлттық университетінің аға оқытушысы*

ҚАЗІРГІ ҚАЗАҚ ӘНГІМЕСІНДЕГІ НАРРАТОЛОГИЯНЫҢ ОРНЫ

(Р.Мұқанованың «Мәңгілік бала бейне» әңгімесі негізінде)

Аңдатпа. Мақалада әдебиеттану ғылымындағы өзекті тақырыптардың бірі қазіргі қазақ прозасындағы нарратология мәселесі туралы жазылады. Авторлар ғылыми мақалада нарратологияның шығу тарихына теориялық түсініктер мен шетелдік және отандық ғалымдардың пікірлеріне сүйене отырып, әр түрлі көзқарастардың оқиғаға қатысын қарастырады. Шығармадағы нарратордың орнын талдап көрсетеді. Мақалада нарратологияның теорияларына салыстырмалы талдау келтірілген. Роза Мұқанованың «Мәңгілік бала бейне» әңгімесіндегі нарратор, баяншының орнын анықтап, нарратордың қызметі салыстырмалы түрде талданады.

Кілт сөздер: нарратология, баяншы, әуезелеуші, дискурс нарратор.

Қазіргі нарратология ғылымының көрнекті өкілі, американдық тарихшы әрі әдебиет сыншысы Х.Уайт нарративті құрылым түсінігін, оның ішінде тарихнамалық дискурс мәнін, құрамына интриганы қоса отырып, барынша кеңейтті. Ол: «Интрига құрылымы мағына тарихының сомдалуында, оны құрайтын оқиғаларды «тұтас, бәрін қамтитын немесе архетиптік пішінде» түзетін баяндау арқылы біріктіру жолымен жүзеге асырылады», – деген тұжырымды ұсынады. Француз, литва лингвисті және әдебиеттанушысы А.Ж.Греймас пен Ж.Курте нарративтілікті «кез келген дискурстың суреттеу ғана емес, ұйымдастырушы принципі де» деп айқындайды.

Нарратология терминін алғаш ұлттық әдебиеттану саласындағы теориялық еңбектің авторы А.Байтұрсынов «Баяншы» еңбегінде жазған. Ғалымның пікірінше нарратор авторды әуезелеуші, толғаушы, жазушы, ақын, сарындаушы деп атаған. Автордың айтқан әуезелеуші немесе баяншы, қазіргі әдебиеттану ғылымындағы нарратор, әңгімешімен тұтастықта көрінуі әлемдік көркем прозада бар тәсіл.

XX ғасырдың 60-70-жылдарынан бастап А.Данто, М.Бахтин, Ж.Женнет еңбектерінде нарративтілікке қатысты көптеген пікір-тұжырымдар талқыға түсіп, әдебиетте жаңа термин ене бастады. Тіптен В.Тюпа нарратологияның ең басты мәселесі мүмкін, А.С.Дантоның сөзінен тұжырымдалған болар деген де пікір айтқан. Дәлел ретінде айтсақ: «Барлық әңгімелеу – бұл дегеніміз оларды бір-бірімен жіктеп, топтастыратын және кейбірі жеткіліксіз сипатта болғаны себепті шығарылып тасталатын оқиғаға бағынышты құрылым». Француз әдебиеттанушысы Жеррар Женетт өзінің 1972 жылы шыққан «Нарративті дискурс» атты еңбегінде ішінара баяндау теориясына тоқталып өткен. Ғалымның ойынша: «Нарратив тұрғысынан саралағанда, баяндау оқиғада айтылатын тарихпен тығыз байланыста жүзеге асырылады». Нарратив термині әсіресе постмодерн дәуірінде көп қолданысқа түсіп, бүгінгі таңда қазақ әдебиеттану ғылымында бұл термин «баяндау» немесе «сюжет» ұғымдарының орынына қолданылуда.

Нарратология — баяндау теориясы, әдебиеттанудың бір саласы ретінде немесе мүмкін болатын барлық «нарративтің» жалпы құрылымын ашуға ұмтылатын, яғни кез келген жанрдың және кез келген функционалдылықтың баяндалатын шығармаларды ашуға ұмтылатын ерекше жалпы гуманитарлық пән ретінде қарастырылады (В.Шмид). «Мәтінде оқиға болған күннің өзінде, сюжетсіз ол еш нәрсе емес. Мәтіндегі оқиғаларға жан бітіру үшін, міндетті түрде сюжет қажет» [1] - деп ғалым В.Шмид айтқандай көркем шығарма немесе туынды жазушының жанын беріп жазған қажырлы еңбегі, жан толғанысы, қоғамдағы әлеуметтік тұрмыстық-жағдай және т.б. Әдебиетте өмір

шындығынан шығарма жазу, оны оқырманның қабылдауы үлкен еңбекті талап етеді. Шығармада өмір шындығын жазу бір алды, оны белгілі бір кейіпкер арқылы жеткізу, сол шындықты өз ойыңмен баяндап беру мүлде бөлек дүние. Шығармада өмірде бастан кешкен оқиғаларды айна қатесіз тізбектеп кейіпкер жасау бұл авторлық шеберлік болып табылады.

Қазіргі қазақ әңгімелерінің ішінде жазушы психологиялық тақырыпта жазылған әңгімелер өзіндік ерекшеліктерімен дараланып тұрады. Сондай талантты жазушының бірі Роза Мұқанованың психологиялық тақырыпта жазылған «Құбыжық» (2002), «Қаралы төбе», «Өзің», «Тұтқын» (2003), «Композитор», «Мұқағали», «Мәңгілік бала бейне» т.б. әңгімелерін атауға болады. Жазушы Жүсіпбек Қорғасбек Р.Мұқанова туралы былай деген: «Роза Мұқанова шығармаларын адамның жанына үңілуден туындатады. Адамның жаны үлкен қасіретте барынша ашылады. Роза адам қолымен жасалған хайуани қасіреттен адами мағына іздейді. Сезімге тиетін детальдар табады» [2, 4].

Жазушының «Мәңгілік бала бейне» әңгімесінің кейіпкері Семей полигонынан зардап шеккен қыз – Ләйлә. Шығарманың бас кейіпкерінің прототипі – Еңлік атты Семей қаласының тұрғыны. Адам қолымен жасалып, жанына бітпес жара салған осынау қасіреттен зардап шегуші де адам. Әңгімеде жаны жаралы, мәңгілік бала бейнесіндегі Ләйлә көбінде аймен сырласып, ішіндегі бар мұң-зарын, қайғы-қасіретін соған айтады. Мәтіндегі нараторлар қызметі көркем шығармадағы оқиға желісінің «шекараларын» белгілеуде ерекше орын алады. Мәселен, «Мәңгілік бала бейне» әңгімесіндегі баяншы мен әңгімешінің сюжеттік құрылымдағы орнын былайша анықтаймыз: әңгіменің кіріспесінде, Ләйләнің аймен сырласуынан хабар беріледі. Оны айтушы – баяншы, болмаса сол баяншылық міндетті атқарушы шығарманың авторы. Нарратор оқиғаның басында Ләйләнің бар қасіретін оқырманға былай таныстырады:

«Меңіреу қалпы, дел-сал болып мүлгіген жым-жырт түнді бетке алып, терең сайға шыққан Ләйлә-қыздың жолында қара жамылған әлде бір бейне қараңдап, сусып барады. «Жапан түзде жүрген негылған жан?» - дейді қыз-көңіл алабұртып. «Мен адамдар әулетінің рухымын», дейді бейтаныс үрейлі үн сонау алыс бір жақтан дауыс салып. Терең сайға бет алған Ләйлә-қыз бұл сәтте беймезгіл рух тұрмақ, адамзат қасиетінің өзіне де сенуден қалған. Тек қана осындай меңіреу түнді, сол түнмен аймаласып, толыңсып тұратын қияқтай әдемі Айды сырлас еткен. Көкірегін кеулеген мұң-арызын осы арада, терең сайда сыбырайтып. Дөп-дөңгелек Ай толықсып, сүттей аппақ көркімен қара жамылған Қарауылға сән беретін. Кейде үңіліп қарап қалған кіп-кішкентай Ләйла-қызбен, быт-шыл болып айырылып жатқан Қарауылдың жеріне есіркей қадалатын. Біресе осы түнді де, кішкентай ауылды да менсінбей қығаштай шалқайып керіліп жатып алатын... Ләйлә-қыз сөйлеп отыр. Мылқау Ай дөңгелеп алыстап барады. Ләйләны да, жерді де аймалап барады. «Өз жасыма лайық қыз болғым келеді. Иә... иә... Менің де әп- әдемі, нәп-нәзік қыз болғым ке...л...е...ді...» [3,119]. Нарратор берілген үзіндіде Ләйләнің не себепті аймен тілдесетіні туралы айта отырып, Ләйләнің сырт сипатын толық суреттеумен қатар, табиғатты да, бүкіл қасірет шеккен Қарауыл ауылын сипаттап, баяндайды.

М.Б.Храпченко: «Ішкі монолог адамдардың рухани жан дүниесін жаңғырту құралы» [4, 112], – деп кейіпкер мінезін сомдаудағы негізгі қызметін атап көрсетсе, ғалым Б.Майтанов: «Қаһарман санасындағы стихияны таныту арқылы өмірді түрлі аспектілерде кең бейнелеуге негіз болады» [5, 56], – деп кейіпкердің көркемдік сипатына тоқталып өтеді. Жалпы ішкі монолог көркем проза үшін ең басты көркемдік құрал болып табылады. Жазушы Р.Мұқанова «Мәңгілік бала бейне» әңгімесінде Ләйләнің ішкі монологы арқылы шеберлігін танытқан. Әңгіменің бас кейіпкері Ләйләнің мұң-зары, жан сыры арқау болған. Автор Ләйләнің жан баласына ашылып айта қоймайтын жан сырын монолог арқылы шебер бейнелейді. Әңгімеде былай суреттеледі:

«О, жарық Ай, мүсіркеме сен мені. Мен күнәсіз қыз баламын. Сезімім бүтін, ақылым дұрыс. Бірақ мынау тіршілік дүниесінен безінген жұдырықтай жүрегім кек пен қасіретке толы. Мен өзіме адам сияқтымын, басқаларға адам емес адам пейілін тәубаға түсіретін мүгедекпін. Қарауылдың адамдары мені көрген сайын: «Мұны Алла тағала адамдар тәубасына келсін, қол-аяғының саулығына, он екі мүшесінің дін амандығына шүкір етсін деп жаратқан» - дейді» [3.119] - деп қамығады. Әңгімедегі нарратор Ләйләнің монологы арқылы беріледі.

Жалпы, лиризмді басым шығармаларда нарраторлық қызмет оқиғаларды одан ары өрбітіп, шиеленістіріп, шешімін табуға жол ашады. Нарратор (әңгімеші сипатындағы) шығарма кейіпкерлерімен біте қайнасып жатады. Көркем шығармадағы кейіпкердің сөзін автордың сөзі деп айта алмаймыз, сол сияқты нарратордың да сөзін автордың сөзі деп қарастыруға болмайды. Бұл – қарапайым әдеби сын заңы. Нарратор мен авторды шатастыру «кешіруге болмайтын» үлкен қателік екенін Генри Джеймс те айтып кеткен болатын.

«Ләйлә, жаңағы өзі жасырынып отырған қап-қараңғы терең сайдан жүгіріп шықты. Жасаурап, үкідей қадалған қыз көзіне сұп-сұлу, аппақ. Ай үрке қашып бара жатқандай көрінді. Сол сегіз жасар мәңгілік бала бейнеде, өспей қатып қалған Ләйлә, тамыры адырайған егде қолдарын сермеп кекке көтерді» [3.119].

Сөйтіп, әуелгі суреттелетін оқиға Ләйләнің аймен сырласуы болса, әрі қарайғы оқиға желісі нарратордың айтуымен беріледі. Осы арада М.Бахтиннің мына сөзін келтіре кеткен орынды болар: «Біздің алдымызда екі уақиға тұр, бір уақиға – туынды туралы айтылғаны да, енді бірі – айтылған әңгіменің өзі (осы соңғысына біз өзіміз де тыңдаушы-оқырман ретінде араласамыз); бұл уақиғалар әртүрлі уақытта (ұзақтығы жағынан да әртүрлі), әр түрлі жерде өтеді және сол уақытта біз толыққанды туынды ретінде тани алатын біртұтас, бірақ күрделі уақиғаға бірігеді. Біз бұл толыққандылықты оның тұтастығы мен бөлшектенбейтіндігі деп қабылдаймыз, бірақ сонымен бір мезетте оны құрайтын сәттердің барлық айырмашылықтарын да түсінеміз». Әңгімеші мен баяншы нарратордың балама пішіндері. Көп жағдайда біреуі болмаған мәтінде міндетті түрде екіншісі болады. Ал, «Мәңгілік бала бейне» әңгімесінде екеуі де бар. Әңгімеші – болып өткен оқиғаның жай ғана бақылаушысы да, белсенді әрекет етушісі де болуы мүмкін. Ләйлә – әрі әңгімеші, әрі сол өзі айтқан оқиғаның куәгері, қатысушысы.

«Ай да, қыз да бір-бірімен ажыраса алмай, бірін-бірі қимай ұзақ аймаласты. Жарық Ай Ләйлә-қызды қара жерге қимады. Ләйлә да алғаш рет Айды түн қойнына қимаған. Ұзақ кідірістен кейін, екеуінің бір-біріне деген тартылыс сезімі әлсірей берді. Екеуі екі тіршіліктің елшісіндей елеңдеп, алашақтап қашып бара жатты. Жап-жарық Ай қыз бен жерді айналып, алыстап барады. Ләйлә-қыздың жанары Айға қадалған қалты айрылғысы келмеді. Соншалық қиналып жатып тырысып еді, жігері жететін емес. Бойына біткен күш-қайрат мүлдем азайып барады, бітіп барады. Қыз бетіне түскен Ай сәулесінен самайына қарай құлап, жол салып, дөңгелеп жатқан көз жасы анық көрінеді. Жанарындағы көлкілдеген жастың әсері ме, қыз көзінің сәулесі азайып кеткендей болды. Жанталасып, егде қолдарымен көз жасын сүртіп тастауға тырысып еді, қозғалтпады. Ләйлә-қыз мұңайып жанарын бір жұмып, дем алып тағзы ашамын деген, бірақ... Жан тапсырған төсектегі қыз суретін ұзақ аймалаған Ай биіктеп, жылжып кетті. Мәңгілік қоштасып кетті. Екі тіршілік: Бірі - жер баласы, бірі - түн баласы» [3.119].

Баяншы Ләйлә арқылы туған жері Қарауылдың ащы болмысы мен әлеуметтік жай-күйін баяндайды. Әңгіме соңында Ләйлә атомның әсерінен емес, адам баласының ісінен өз өмірімен қоштасады. Қоғамның лас әрекетіне шыдамаған жүрегі таза Ләйләмен бірге оның Қарауылының рухы, ұлты өледі.

Қазіргі қазақ прозасында баяндаудың да, бейнелеудің де тілі өзгеше. Ұзақ сонар мәтіндер тыңдарманын тартпайды, ол қазіргі уақыт талабы. Мүмкіндігінше ықшам, нақты, әрі сенімді шығармалар бүгінгі күні маңызды. Осы орайда Р.Мұқанованың шығармалары уақыт сұранысына сай хикаяттың өзі сол деңгейден шығып отыр.

Оқиғаны өз атынан баяндайтын әңгімелеуші композицияның негізі болуымен бірге монологтың сан түрлі мүмкіндігін айқындай түседі. Монолог иесі ретіндегі әңгімеші оқиғаларды бағалап қана қоймайды, сонымен бірге іс-әрекеттерді өзінің ой тізгінінен өткізіп, оған поэтикалық өзгеріс енгізе отырып бейнелейді. Ішкі монологтың өз кернеуінен асып, күллі оқиғаның «сыртына шығуы» әңгімеші-нарратордың қызметіне ғана тән құбылыс. Себебі оның баяндауында күллі оқиға кейіпкердің сезінуі арқылы өрілген. Сол себепті де Р.Мұқанованың «Мәңгілік бала бейне» әңгімесінің тілі көркем, ерекше бейнелеулермен байытылған. Жазушы айшықтаған бейнелерде жай ғана сипаттаудан әлдеқайда күштірек терең мәнді, сан қатпарлы, қыры мен сыры мол болмыс дараланады.

Талантты да талапшыл жазушы Р.Мұқанованың шығармалары қазақ әдебиетіне Бану, Ләйлә, Ұрқия, Жамал, және т.б. кейіпкерлері арқылы естен кетпес образдарды әкелді. Жазушы өзінің биязы да мәдениетті шығармаларымен қазақтың әдеби тілін байытып, ірі-ірі кейіпкерлерімен ұлттық прозамыздың интеллектуалды деңгейін көтеруге зор үлес қосып келеді.

Демек, Р.Мұқанованың нарративті шығармалары бүгінгі өмір, заман шындығын кәсіби шеберлікпен бейнелеуі нәтижесінде тек қазақ әдебиетінің сөз өнері кеңістігінен ғана емес әлем әдебиетінен де өзіне тиесілі заңды орынға ие деп айта аламыз.

Әдебиеттер:

1. Шмид В. Нарратология. – М.: Языки славянской культуры, 2003. – с. 312.
2. Қорғасбек Ж. «Мәңгілік бала бейнені іздеу» // «Түркістан» газеті, №19. 2014.
3. Мұқанова Р. Көп томдық шығармалар жинағы. Т.2. — Алматы, 2008.
4. Храпченко М.В. Творческая индивидуальность писателя и развитие литературы. Москва, 1972. – С. 242.

5. Майтанов Б. Сөз сыны. Зерттеулер, мақалалар. Алматы: Ғылым, 2002. – 344 б.
6. Мұқанова Р. Муза. Әңгімелер мен хикаяттар. — Алматы: Жазушы, 2014, — 328 б.
7. Есембеков Т.О. Көркем мәтін теориясы: оқу құралы / Т.О. Есембеков. – Алматы: Қазақ университеті, 2015. – 186 б.
8. Майтанов Б. Қазақ романы және психологиялық талдау. Алматы: Санат, 1996. – 336 б.
9. Пірәлиева Г.Ж. Түс көру табиғаты оның көркем әдебиеттегі рөлі. Алматы: Алаш, 2004. – 260 б.
10. Атымұмов М. Пропадағы психологизм. // Дәстүр және жаңашылдық. Алматы: Ғылым, 1980. – 367 б.

Сарбасов Болатхан Серғазыұлы,
филология ғылымдарының кандидаты,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университетінің профессор м.а.
Есентүгел Асылзат Асқарқызы,
Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық
университеті магистранты

ТАХАУИ АХТАНОВ «КҮЙ АҢЫЗЫ» ШЫҒАРМАСЫНДАҒЫ РУХАНИ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

Аңдатпа. Тахауи Ахтанов – қазақ прозасының дамуына өз үлесін қосқан жазушылардың бірі. Келер ұрпақтың ой-санасына ұлттық мұраны, рухани байлықты сіңіре білуді өзінің басты мақсатына айналдырған дарынды жазушы. Туған халқының тарихын, ересен мол этнографиясын, ауыз әдебиеті мен ән-күйін зерттеу мен адамзат өнерінің даму, баю заңдылықтарының сырына үңіліп, тұтастай қарастырып, күй өнерінің дамуына өз үлесін қосқан қаламгер.

Кіріспе. Азиялықтар адамдардың алғашқы ата-бабасы ретінде танылған, әлемдік өркениетке өз үлестерін молынан қосқан ғұндар, сақтар мен түріктердің тұрған жерінде орналасқан қазақ ұлты да әлемдік өркениет көшіне өзінің мәдениетімен (аңыз-ертегілері, салт-дәстүрлік өлеңдері, ән-күйлері) ілесіп келе жатыр. Қазақтың көне мәдениеті мен ұлттық құндылықтары да еуропа мен азияның сол дәуірдегі өзгерістеріне бағынды. Мәдениетіміз музыка, хореография, әдебиет, сурет, сәулет, қолөнер сияқты салаларды қамтиды, күй өнерін әдебиет ескерткіштері ретінде алып қарастыра берсе, онда қазақ күйлерінің тарихы да, күйшілік өнердің тарихы да сақтар дәуірімен байланысты. Сақ дәуірінен қалған өлең нұсқаларының бар екенін түрік, татар, өзбек, ұйғыр халықтарының әдебиеттанушы ғалымдары айғақ келтіріп берді. Көшпелі халықтың поэзиясы ауызекі таралып, көпшілікке мәлім болды.

Күйлердің дәуірлік кезеңін қарастырарда, әуендік, ырғақтық, тембрлік ерекшеліктермен қатар, сол күйлердің аттарына да назар аудару арқылы біраз мағлұмат ала аламыз. Көне күйлер діни сенімдер мен ырым-тиымдарға (табу) байланысты шыққаны белгілі. Ал Орта ғасырдағы күйлердің көбісі жер-су аттарына қатысты тарихи күйлер болды. Қайта өрлеу дәуірінің күйлері болса - көңіл-күйді, философиялық ұғым-тұжырымдарды музыка тілімен жеткізуге бағытталды. Адам аттарына байланысты күйлер де тарихи көнелігіне қарамастан жаңа дәуірде туған дүниелер қатарына жатады [1].

Қара ағаштан ойылып жасалған қазақтың домбырасы күллі адамзатты ғана емес, ботасы өлген інгеннің де тас емшегін жібітерлік күші мен әуезі қазірге дейін өзгермей, сол қалпында жетті. Қазақтың ұлттық мұрасын жаңғыртып, рухани мұрамызды мәңгілік сақтауға бағытталған «Қазақтың дәстүрлі 1000 күйі» атты антология өнегелі істердің бірі де бірегейі болды.

Қазақты өзге ұлттан бөлектейтін, ерекшелендіретін - күйі, әні, жыры мен дәстүр-салты. Антологияда бұрын соңғы естімеген, жаңа күйлер де топтастырылған. Боғда күйшінің «Өтті-кетті» деген күйін кезінде А.Затаевичтің өзі жазып кеткен екен. Осы күй көп уақыт бойы көпшілікке беймәлім боп келді. Сол күй бір таспадан табылып, антологияға енгізілді. Бұл күй де керемет күйлердің қатарында. Осылайша, жинақпен бірге халықтың назарына жол тартты. Ал, Дина Нұрпейісованың өзі жазған күй табақтары өте көп. Қаршыға Ахмедияровтың жазуымен күйлері жеке кітап болып та жарық көрді. 1000 күй жинау барысында Дина Нұрпейісованың «Тарту сәлемдеме» деген бір күйі мұрағаттан табылды. Бұл күй күйшінің өз орындауында және сапасы да жоғары. 1950 жылдары жазылған күй 2010 жылы табылып, 60 жылдан кейін халыққа табыс етілді. Профессор Айтжан Тоқтаған: «Бір мысал келтіре кетейін, белгілі ғалым А.Затаевич 1930 жылдардың өзінде-ақ балалайка мен домбыраны салыстырып, домбыра тарихылыққа бағытталған, артында бірнеше мың күйі тұрғаны, тылы бар екендігін айта келіп, «қазақтар домбыраларыңызды, күйлеріңізді сақтаңыздар. Бұл теңдессіз дүние» деп жазып кеткен» дейді. Ақселеу Сейдімбек өзінің авторлық

МАЗМҰНЫ

Әбдезұлы Қ. Тахауи Ахтанов адам жанының суреткері.....	3
Орда Г.Ж. Тахауи Ахтанов романдарындағы соғыс шындығы.....	6
Қами Н.І. Тахауи Ахтановтың драмалық шығармаларының ерекшеліктері. Драмалық тартыс кейіпкердің өз бойынан басталады.....	11
Бірәлі Г. Т. Ахтанов романдары және жалпы адамзаттық рухани құндылықтар.....	14
Мамбетов Ж.О., Полатбек Г.Ж. Тахауи Ахтановтың «махаббат мұңы» хикаятындағы көркемдік шындық.....	18
Тлебалдина Н. Тахауи Ахтановтың «күй аңызы» әңгімесін орта мектепте оқытудың өзектілігі.....	20
Өміржанова Ж.Т. Тахауи Ахтановтың романдарындағы өмір шындығы.....	22
Саргелтаева А.Қ. Т. Ахтанов прозасының көркемдік әлемі.....	24
Түрдәлі Т. Тахауи Ахтанов прозасындағы адамгершілік ізденісте.....	26
Тойбазар А. Тахауи Ахтановтың әдеби мұрасы.....	29
Оспанбаева Н.Ә. Т. Ахтанов шығармашылығын оқытудың тиімді әдістері.....	32
Тұрсынбек Б.Н. Тахауи Ахтанов әңгімелеріндегі өнер адамдарының бейнесі.....	34
Сейітжанов З.Н., Набиолла Н. «Ер Жәнібек» жырының нұсқалары хақында.....	37
Қалқабаева С.Ә. Көркем образдар жүйесі.....	40
Рамазанова Ш.Ә. Абай өлеңдеріндегі өмір шындығы.....	43
Керімбекова Б., Сұлтанқожа А. Мектептердегі әдеби-поэтикалық шеберханалардың психологиялық, трансформативті әлеуеті.....	46
Тлеубаев С.Б., Рустемова А.С. Сал-серілер шығармашылығының жанрлық ерекшелігі мен тарихи тағлымы.....	48
Дәрібаев С.Д., Қалдыбай Б.Н. Хамза Есенжанов романдарындағы фольклор жанрларының көркемдік қызметі.....	51
Мауленов А.А., Оспанова А.К. Қазіргі қазақ әңгіме-повестеріндегі аңыздар мен мифтер.....	55
Сарбасов Б.С., Қиарыстанова Г.К. Алма Қырубаеваның педагогикалық еңбек тәжірибесі.....	61
Мекебаева Л.А., Айту Н.Н. Қазіргі қазақ прозасындағы әдеби ойын: постмодернизм аспектілері.....	64
Мәтбек Н.К., Аубакирова Б.Б., Жақсылық Сәмитұлының ғұмырнамасы мен әдеби мұрасы.....	66
Исабекова Ж.А., Сейсенбиева Э.С. Қазіргі қазақ әңгімесіндегі нарратологияның орны (Р.Мұқанованың «Мәңгілік бала бейне» әңгімесі негізінде).....	71
Сарбасов Б.С., Есентүгел А.А. Тахауи Ахтанов «Күй аңызы» шығармасындағы рухани құндылықтар.....	74
Рапашева Е. Доспамбет жырау поэзиясы – далалық рыцарлық поэзия үлгісі.....	77
Зиядибеков Н. Қазақ әдебиетіндегі «шыңғысхан» тақырыбы.....	80
Оразова М. Қазіргі қазақ романдарындағы абай образының бейнелену мәселелері.....	82
Жұмақан Ә. Оралхан Бөкей шығармашылығындағы «күнә» концепті.....	87
Маратова Ә.М. Шоқан Уалихановтың сапарнамалық еңбектері және олардың ғылыми маңызы.....	89
Нажиева М., Бөкен Г.С. У. Хамдам прозасындағы портреттің түрлері.....	92
Молдахали А.А. Абдул-Хамид Мархабаевтың фантастика жанрын зерттеп, жіктеуі.....	94
Қахар Б.Ә. Т. Жолдыұлының шығармашылығындағы табиғат лирикасы.....	96
Сәрсенбек Н.Ж. Ыбырай Алтынсарин еңбектеріндегі педагогикалық ұстанымдары.....	99
Елдос Е. Қазақ ертегілері текстологиясының тарихы.....	101
Ермекова Б. Қазіргі қазақ және ағылшын балалар прозасының идеялық-көркемдік ерекшеліктері.....	103
Оспанова Н. Ағылшын, қазақ және түрік тілдеріндегі етістікті фразеологияның ерекшеліктері.....	108
Қашаулиева Э.К. Махамбет поэзиясындағы исатайдың батырлық бейнесі.....	110
Қашаулиева Г.К. Сүйінбай поэзиясындағы суреткерлік шеберлік.....	114
Орал С.Н. Жүмекен Нәжімеденов поэзиясының стилдік ерекшелігі.....	117
Әбдікерім Д.Ә. Батырлық жырлардағы фольклорлық мотивтің түрлері.....	120
Сағимова Г.К. М.Әуезовтің «Абай жолы» эпопеясындағы шәкәрім тұлғасы.....	123